

01 Disciplina ECONOMIE

Termeni cheie:

- . **economie**
- . **raritate**
- . **cost de oportunitate**

Termenul *economie* va fi folosit cu înțelesul de:

1) Știință economică. În acest sens, economia este știința care studiază comportamentul oamenilor în activitățile de producție, de schimb și de consum de bunuri și servicii. Ori de câte ori veți întâlni în acest manual termenul *economie* fără alte precizări, înseamnă că el se referă la știința economică.

2) Economie reală. În acest sens, economia este un ansamblu de instituții și activități de producție, de schimb și de consum de bunuri și servicii. Specificații ca: economia națională, economia României, economia mondială, economia central-europeană etc. fac referință la economia reală. Economia ca știință are drept obiect de studiu economia reală, adică activitatea desfășurată în întreprinderi (industriale, agricole, comerciale)

Economia este **știință cu utilitate practică** (pentru a afla cum putem produce bunuri cât mai multe și cât mai folositoare, cum putem să ne satisfacem cât mai bine nevoile de consum). De aici derivă necesitatea descoperirii, înțelegerii și analizării mecanismelor, legiților și regulilor de funcționare ale domeniului economic. **disciplină teoretică** (*explică* fapte și fenomene legate de producția, de schimbul și de consumul de bunuri și servicii).

Sensul termenului de economie: etimologic din gr. *oikos* (gospodărie) și *nomos* (lege); în Antichitate filosoful grec Aristotel definea economia ca pe un ansamblu de legi (reguli) după care se conduce activitatea desfășurată în gospodărie sau în ferme și ateliere, în vederea producerii bunurilor de care oamenii au nevoie.

Importanța: economia **formulează legi și principii** care sunt folosite nu numai pentru **a explica**, ci și pentru **a prognoza** producerea unor fapte și fenomene economice și pentru **a influența** desfășurarea lor. Înțelegerea și anticiparea unor fenomene precum șomajul, inflația sau criza economică reprezintă premisele adoptării acelor **măsuri** care pot **limita** și **atenua** sau **depăși** consecințele negative ale acestora.

Niveluri studiate de economie	Obiectul studiului	Concepte fundamentale
microeconomic	activitatea firmelor și comportamentul indivizilor în calitate de producători sau de consumatori	<i>prețul, venitul, cheltuielile de producție, cererea, oferta, concurența etc.</i>
macroeconomic	economia reală ca întreg	<i>gradul de ocupare a forței de muncă, produsul intern brut - PIB, venitul național, cererea totală (agregată), nivelul prețurilor, cheltuielile globale, etc.</i>

Perspectiva economiei asupra realității. Oamenii trăiesc sub imperiul unor constrângeri: raritatea mijloacelor de satisfacere a trebuințelor, care îi obligă să **acționeze rațional, eficient**.

Noțiunea de raritate exprimă faptul că oamenii nu pot avea toate bunurile și serviciile pe care le doresc. Existența oamenilor depinde de bunurile și de serviciile produse pentru a fi consumate și în ultimă instanță, de resursele materiale și umane ce pot fi utilizate în activitățile economice. Dar, resursele se găsesc în **cantități limitate**. De aceea, bunurile și serviciile sunt produse în cantități limitate, care se dovedesc **insuficiente în raport cu trebuințele și dorințele oamenilor**.

Decizia și costul de oportunitate derivă din **raritatea resurselor** care ne obligă la discernământ și la un **comportament economic rațional**. Agentul economic **trebuie să decidă** ce întrebuintare vor da resurselor, ce bunuri și servicii vor produce, deci ce trebuințe vor fi satisfăcute. Resursele fiind limitate, **alegerea** anumitor bunuri și servicii **înseamnă**, implicit, **renunțarea** la altele, deoarece întrebuintarea resurselor într-un anumit mod elimină posibilitatea utilizării lor în orice alt mod. **Orice alegere are un cost** oamenii trebuie să opteze rațional, apreciind avantajele și dezavantajele, beneficiile și costurile. **costul de oportunitate** al deciziei adoptate reprezintă mai bună alternativă la care se renunță atunci când se optează pentru o anumită întrebuintare a resurselor.

O alegere este rațională dacă, de pe urma ei, se obțin beneficii mai mari decât costurile pe care le implică.

02 ALOCAREA EFICIENTĂ A RESURSELOR

Nevoile sau **trebuințele** sunt motorul oricărei activități umane: artă, politică, justiție, economie. Astfel, oamenii produc bunuri și servicii pentru că au nevoie să le consume. Nevoile de consum depășesc însă întotdeauna posibilitățile de satisfacere a lor, resursele disponibile nefiind niciodată suficiente. De aceea, oamenii trebuie să adopte decizii raționale de utilizare a resurselor existente. Problema fundamentală a economiei constă în existența unor resurse limitate cu care oamenii trebuie să satisfacă nevoi mereu în creștere.

Trebuințele economice sunt nevoile care se satisfac prin consum de bunuri și servicii și pot fi: **a) vitale** (fundamentale pentru supraviețuire) - necesități biologic-materiale a căror satisfacere este indispensabilă vieții. *Ex. nevoia de hrană, locuință, îmbrăcăminte, îngrijire medicală, educație etc. sunt trebuințe individuale;* **b) sociale (trebuințe colective)** - ale unor grupuri sociale sau ale societății în ansamblul ei. *Ex.: nevoia de ordine publică, de apărare națională, de protecție socială etc.* Pe de altă parte se poate distinge între: **nevoi elementare** legate de supraviețuire (hrană, apă, aer, odihnă etc.) și **nevoi complexe**, determinate de exigențele vieții în societate, de dorințe și de aspirații (confort, statut social, apreciere, afirmare etc.). Acestea din urmă capătă importanță pe măsură ce nevoile elementare sunt satisfăcute.

Resursele de producție - producerea bunurilor și serviciilor presupune consum de resurse materiale și umane și se realizează cu eforturi și cheltuieli. *Ex.: uneltele, mașinile, instalațiile, echipamentele, clădirile, mijloacele de transport și căile de comunicație, munca, pământul, resursele minerale de toate tipurile etc.*

Tipuri de resurse:

Resursele naturale utilizate de oameni în activitățile economice sunt: terenurile agricole, pădurile, apa, zăcămintele de minereuri, de cărbune, de petrol sau de gaze naturale etc. Unele dintre ele se epuizează prin folosirea în procesele de producție (petrolul, gazele naturale, cărbunele, minereurile). Altele, deși sunt folosite, nu se epuizează pentru că au capacitatea de a se regenera (pământul, apa).

Resursele umane sunt reprezentate de **populația aptă de muncă** în care sunt incluse persoanele cu vârsta cuprinsă între 16-60 de ani și a căror stare de sănătate le permite să muncească. Totodată, calitatea resurselor de muncă depinde de nivelul de educație al populației și se exprimă prin gradul de calificare profesională. *În categoria resurselor umane este inclus și spiritul antreprenorial, prin care se înțelege capacitatea de inițiere a unei activități economice și de asumare a riscurilor pe care le presupune o asemenea inițiativă.*

Resursele atrase și utilizate în activitățile economice sunt cunoscute și sub denumirea de **factori de producție**.

Bunurile (obiecte palpabile ce pot satisface trebuințe și dorințe umane în raport cu trebuințele pe care le satisfac) pot fi apreciate ca fiind: **de strictă necesitate** (alimente, îmbrăcăminte, locuință etc.) sau **articole de lux** (parfumuri, bijuterii, haine de blană etc.).

Serviciile sunt activități desfășurate în folosul oamenilor (de exemplu: asistența medicală, salubritatea, transporturile de călători sau de mărfuri etc.).

Bunurile capital (capital sau bunuri de producție). *Ex.: mașini, utilaje, echipamente de producție, mijloace de transport, energie, resursele minerale de toate tipurile etc.* Spre deosebire de bunurile de consum care satisfac nevoile populației, bunurile de producție sunt utilizate pentru a realiza bunurile și serviciile destinate consumului.

Caracteristicile resurselor. Resursele sunt **limitate** și **rare** - pe măsură ce anumite trebuințe sunt satisfăcute, apar altele noi, în decursul timpului, trebuințele se multiplică. **Resursele sunt limitate** în raport cu nevoile, resursele sunt întotdeauna insuficiente - oamenii trebuie să decidă în legătură cu modul de întreținere a resurselor de care dispun la un moment dat, alegând între diferite variante (opțiuni). *(În alt sens ele sunt limitate în capacitate satisfacerea unei nevoi prin consum duce la stingerea ei pe moment aceasta însă re apare).*

Trebuințele oamenilor nu pot fi satisfăcute în totalitate (pentru că nu se pot produce toate bunurile și serviciile necesare, iar pe de altă parte datorită sporirea și diversificarea ofertei de bunuri și servicii, modificarea preferințelor consumatorilor). Satisfacerea nevoilor are loc în ordinea importanței lor deoarece ritmul în care trebuințele umane se multiplică este mai rapid decât posibilitățile de satisfacere a lor, niciodată nevoile de consum ale oamenilor nu sunt pe deplin satisfăcute. Chiar satisfăcute fiind condițiile de mai sus economia reală nu poate asigura decât o cantitate limitată de bunuri și servicii, timpul, resursele financiare (ale persoanelor, familiilor sau ale statului – bugetul de stat) disponibile sunt resurse limitate și toate se supun problemei alegerii, deciziei și renunțării.